1.12.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 226/2021 vp; Valtiovarainministeriön lausunto tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetusta hallituksen esityksestä

Valtiovarainministeriö on lausunut sosiaali- ja terveysministeriölle käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen luonnoksesta 17.11.2021 (VN/28239/2021). Valtiovarainministeriö on pitänyt esityksen toimia yleisesti kannatettavina, mutta kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, ettei ehdotettuja sulkutoimia tulisi jatkaa yhtään kauempaa kuin se on epidemiologisista syistä, säännöskohtaisesti arvioiden, aivan välttämätöntä. Samassa ministeriö on esittänyt huolensa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ongelmista ja siten säännösten voimassaolon jatkamisen vaikutuksista muualle palvelujärjestelmään taikka vaihtoehtoisesti viranomaisten tosiasialliseen mahdollisuuteen toimeenpanna rajatoimia koskevia säännöksiä. Valtiovarainministeriö on valmistelun kuluessa kiinnittänyt huomiota myös esitykseen sisältyvän EU-koronarokotustodistuksen myöntämistä ulkomailla rokotetuille kunnan asukkaille koskevaan säännökseen suhteessa kunnille annettaviin velvoitteisiin ja niiden huomiointiin rahoitusjärjestelmässä. **Kokonaisuudessaan ministeriö on korostanut pyrkimystä toimiin, joilla yhteiskuntaa voidaan avata ja pitää avoinna sekä vaikuttaa myönteisesti talouden kehittymiseen.**

Hallituksen esityksessä on viitattu vaikutusarviointien osalta monilta osin aiempien esitysten HE 105/2021 vp ja HE 131/2021 vp vaikutusarviointeihin ja avattu lyhyesti vaikutusarvioita jatkon osalta. Esityksessä on myös todettu, että ”kansallisen testauskapasiteetin kuormitukseen vaikuttaa keskeisesti Suomen epidemiatilanne – mitä enemmän tautitapauksia todetaan, sitä enemmän testausta tarvitaan diagnostiikan ja tartunnanjäljityksen käyttöön. Kansalliseen testaustarpeeseen vaikuttaa myös testauksen kohdentaminen esimerkiksi rokottamattomaan väestöön. Rokotuskattavuuden nousu voi näin ollen vähentää testaustarvetta ja vapauttaa kapasiteettia esimerkiksi rajoilla ja oleskelukunnissa tapahtuviin testauksiin”. Lausuntokierroksen ja esityksen eduskunnalle antamisen jälkeen on tullut kuitenkin tietoon uusi virusvariantti, omikron. Viime päivinä on valmistelu ja edelleen valmistellaan toimia variantin aiheuttamaan uhkaan reagoimiseksi. **Lienee ilmeistä, että nämä toimet haastavat osaltaan ainakin jossain määrin niin rajalla toteutettavia toimia kuin myös kunnissa tapahtuvaa testaus- ja jäljitystyötä, eikä näitä vaikutuksia ole pystytty ottamaan huomioon esityksen vaikutusarvioinnissa**. Esityksen pääasiallisissa vaikutusarvioinneissa esitetty riski lienee siten myös jo erinäisiltä osin toteutumassa: ”Ehdotetun voimassaolon aikana keskeisiä muutoksia covid-19-tartuntojen torjunnassa rajat ylittävässä liikenteessä aiheuttavat ulkorajaliikenteen rajoitusten purkaminen, matkustajamäärien kasvu sekä ulko- että sisärajaliikenteessä sekä rokotustodistusten yleistyminen. Ennakoimattomia vaikutuksia voivat aiheuttaa epidemian epäsuotuisia kehitys Suomessa, rokotesuojan heikkeneminen ajan myötä sekä tarvittavat tehosteannokset sekä uusien huolestuttavien virusmuunnosten ilmaantuminen globaalisti.”

Hallitus on sitoutunut (Julkisen talouden suunnitelma 2022-2025, VNS 3/2021 vp ja budjettiriihi 2022 pöytäkirjamerkinnät) siihen, että ”kaikki koronaan liittyvät välittömät kustannukset kuten testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot katetaan täysimääräisesti kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021–2023. Tällaiset

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

koronastrategian mukaiset kustannukset korvataan edelleen täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja koronastrategian toimeenpano sitä edellyttävät.”

Rajalla toteutettaviin terveysturvallisuustoimiin käytettävää määrärahaa on budjetoitu vuoden 2020 VII lisätalousarvioesityksessä (HE 192/2020 vp) momentille 33.70.22 (2-vuotinen siirtomääräraha) **30 milj. euroa**. Käytännössä tämä on toteutettu momentin perusteluja täydentämällä. Sosiaali- ja terveysministeriö hallinnoi kyseistä määrärahaa ja se on kohdennettu rajaterveystoimijoille kahdella valtionavustushaulla. Vuoden 2020 VI lisätalousarvioesityksessä (HE 131/2020 vp) momentille 33.60.38 (2-vuotinen siirtomääräraha) on budjetoitu **200 milj. euroa** covid-19 testauksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen valtionavustuksina julkisen terveydenhuollon yksikölle. Käytännössä rajanylityksiin liittyvän testauskapasiteetin nostosta ja analyysitoiminnasta aiheutuvia kustannuksia on korvattu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille.

Lisäksi momentille 33.60.38 on budjetoitu vuoden 2021 talousarviossa (HE 146/2020 vp) **1,615 mrd. euroa** (2-vuotinen siirtomääräraha) valtionavustuksiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Momentille sisältyy 30 milj. euron enintään erä (kohta 3) rajanylityspaikkojen covid-19 terveysturvallisuuden vahvistamisesta aiheutuviin muihin kuin testaukseen liittyviin kustannuksiin. Lisäksi rajalla toteutettavaa testaustoimintaa korvataan, kun momentin 33.70.22 osuus on käytetty ja testaus ei tule korvatuksi em. ns. HUS-määrärahasta, myös momentin 33.60.38 testauksen ja jäljittämisen enintään erästä (kohta 1). **Edellä kuvatuista määrärahoista ainoastaan momentin 33.60.38 vuodelle 2021 budjetoitu määrärahaa on käytettävissä myös vuonna 2022, siltä osin kuin määräraha ei tule käytetyksi vuoden 2021 covid-19 aiheutuvien kustannusten korvaamiseen** (VNa valtionavustuksesta eräisiin julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19-epidemiasta vuonna 2021 aiheutuviin kustannuksiin, 860/2021).

Siltä osin kuin tautitilanne ja koronastrategian toimeenpano edelleen vuonna 2022 edellyttävät koronaan liittyvien välittömien terveysturvallisuuskustannusten korvaamista, ja jos momentille 33.60.38 vuodelle 2021 budjetoitu määräraha ei riitä näitä kattamaan, on asiaan palattava tarvittaessa vuoden 2022 lisätalousarvioiden valmistelun yhteydessä. **Sinänsä kuitenkin hallituksen esityksessä esitetyt 13-22 milj. euron testauskustannukset yksistään olisivat korvattavissa vuodelta 2021 valtiovarainministeriön ennakkokäsityksen mukaisen siirtyvän erän puitteissa.**

Edelleen hallituksen esityksessä on todettu, jo HE 131/2021 vp vastaavasti, että aluehallintovirastojen ja muiden viranomaisten, joille aiheutuu tehtäviä lain toimeenpanosta (vuonna 2022 aiheutuvat kustannukset riippuvat epidemian kestosta, etenemisestä sekä leviämisen estämisen edellyttämien toimien tasosta, ja toimeenpanosta), mahdollisia lisämäärärahatarpeita arvioidaan vuoden 2022 lisätalousarvioiden valmistelun yhteydessä.

Esityksessä mainittu EU:n koronatodistusten lukemisen kansallisessa käytössä mahdollistavan sovelluksen kehittämisen ja siihen suoraan liittyvän viestinnän kustannuksiksi arvioitu noin 580 000 euroa on huomioitu vuoden 2021 IV lisätalousarvioesityksessä (HE 209/2021 vp; momentti 33.01.25).

Budjettineuvos Virpi Vuorinen